

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
sara.rostamian@regeringskansliet.se

Fi2023/02414

2023-12-11

Byggföretagens yttrande över betänkandet En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43), Diarienum: Fi2023/02414

Byggföretagen är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar cirka 4000 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Våra medlemmar finns i alla storlekar och verkar över hela landet. Byggföretagen värnar den fria företagsamheten och att Sverige ska ha många små- och medelstora företag. I vår sektor är många nischade och specialister på vissa moment, vilket innebär att det kan bli och behöver kunna vara många led i en entreprenad.

Byggföretagen har tagit del av rubricerat betänkande och vill framföra nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

- Byggföretagen tillstyrker förslaget att inrätta en samordnad registerkontroll genom en centraliserad myndighetsfunktion. Vi efterfrågar dock en tydligare analys avseende rättsligt stöd för hantering av personuppgifter i samband med kontroll av leverantörer.
- Byggföretagen avstår från att kommentera betänkandet i den del det avser valfrihetssystem.
- Byggföretagen efterfrågar en tydligare analys avseende rättsligt stöd för hantering av personuppgifter vid uppföljning av avtal.
- Byggföretagen instämmer med utredningens bedömning att det inte ska införas någon skyldighet att ställa arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid icke direktivstyrda upphandlingar.
- Byggföretagen instämmer med utredningens analys att det saknas rättsliga förutsättningar för att införa en begränsning av antalet underleverantörsled.

Byggföretagens synpunkter angående betänkandet

Inledning

Byggföretagen arbetar aktivt för en sund konkurrens i bygg- och anläggningsbranschen. Vi har bland annat verkat för lagstiftning om personalliggare och för att implementera byggbranschens eget system för kontroll av vilka som befinner sig på arbetsplatserna (ID06). Byggföretagen har välkomnat regeringens initiativ för att stävja arbetslivskriminalitet och ser positivt på att frågan hamnat högt upp på den politiska dagordningen.

Att kontroll och uppföljning av ställda krav i offentlig upphandling är möjlig och faktiskt genomförs är en förutsättning för en sund konkurrens. Samtidigt innebär omfattande administration att många företag, särskilt små och medelstora, undviker offentlig upphandling. En stor andel av våra medlemsföretag avstår i dag från att lämna anbud i offentliga upphandlingar bland annat på grund av onödigt hög kravställning och komplicerad administration.

Kontroll och uppföljning behöver kunna ske på ett enkelt sätt. Byggföretagen har länge arbetat för att tillgängligheten till offentlig information ska öka och vara digital samt att sekretessen mellan myndigheter ska minska. För att underlätta kontrollen av kollektivavtalsanslutna företag finns numera också en möjlighet att kontrollera företags medlemskap med tillhörande kollektivavtal inom bygg- och installationssektorn via Byggbranschens kollektivavtalskontroll.

Vi välkomnar utredningens förslag i de delar det kan leda till förenklingar till nytta för alla.

En samordnad registerkontroll

Byggföretagen är positiva till att en samordnad registerkontroll införs för kontroller vid upphandlingar enligt upphandlingslagarna och vid uppföljning av kontrakt och ramavtal som tecknats efter upphandling enligt upphandlingslagarna. Våra medlemmar vittnar om att kontroll och uppföljning vid offentliga upphandlingar i dagsläget endast sker i begränsad omfattning. Det bekräftas också av den Nationella Upphandlingsrapporten (Upphandlingsmyndigheten Rapport 2023:1). Det finns ofta en osäkerhet avseende om och hur uppföljning kommer att ske. Detta riskerar att gynna mindre nogräknade aktörer som inte har för avsikt att följa regelverk och avtal. Det riskerar också att skrämja bort seriösa företag.

Att införa ett extra led i form av en centraliserad myndighetsfunktion uppfattar vi som positivt. Vi har inget att erinra mot att Bolagsverket får den uppgiften förutsatt att myndigheten får goda förutsättningar för att klara uppdraget redan från start.

Det nuvarande systemet med sanningsförsäkran lägger ett orimligt ansvar på enskilda företrädare för leverantörerna och innebär sannolikt att få kontroller

faktiskt sker. Vi välkomnar därför att systemet med sanningsförsäkran försvinner.

Att använda befintliga register och inte lägga ytterligare omfattande administration på leverantörer ser vi som ett steg i rätt riktning. Vi ser gärna att den samordnade registerkontrollen utvärderas på ett tidigt stadium för att också kunna se över möjligheterna att utöka ett sådant system. Rätt utformat bör fler kontroller kunna samordnas för att ytterligare förenkla den offentliga upphandlingen. Det är också positivt att hinder i form av sekretessregler har setts över.

När det gäller behandling av personuppgifter vid kontroll av leverantörer är det mycket välkommet med klargöranden. Vår erfarenhet är att kunskapen om dataskyddsförordningen och hur den ska tillämpas är väldigt låg både hos upphandlande organisationer och leverantörer. Sådan okunskap och den osäkerhet som råder utgör sannolikt ett hinder för upphandlande organisationer att genomföra kontroller vid upphandling och vid uppföljning av kontrakt. Vi vill därför understryka vikten av att det finns erforderligt stöd för alla aktörer som ska göra bedömningar av hur personuppgifter ska hanteras i samband med upphandling. Utredningens bedömningar kan tjäna som sådant stöd under förutsättning att bedömningarna är säkerställda och har stöd i gällande rätt. Vi noterar att Integritetsskyddsmyndigheten i sitt remissvar valt att begränsa sig till frågor av väsentlig betydelse för enskildas personliga integritet och därmed inte yttrat sig avseende alla delar av utredningens bedömningar.

Vi vill påminna om att en stor andel av de anbud som kontrakterats efter offentlig upphandling har lämnats av mikroföretag eller små företag (22 respektive 31 procent av kontrakterade anbud enligt Upphandlingsmyndighetens statistik från 2022). Att det finns erforderligt stöd för dessa företag vid svåra och känsliga bedömningar avseende behandling av personuppgifter ur belastningsregistret kan inte nog betonas.

Vi kan inte tydligt utläsa av betänkandet om hänsyn även har tagits till att personuppgifter i belastningsregister kan komma att behandlas inte bara av Bolagsverket, upphandlande organisation och den leverantör vars relevanta personkrets den registrerade ingår i, utan även av en leverantör som åberopar ett annat företags kapacitet. Vi ser gärna att även det förtydligas.

En tydligare analys skulle behövas så att betänkandet med fortsatt beredning kan tjäna som erforderligt stöd för leverantörernas bedömningar avseende hantering av personuppgifter och minska risken för enskilda leverantörer att bryta mot dataskyddsförordningen och därmed riskera sanktionsavgift.

Rättsligt stöd vid behandling av personuppgifter vid uppföljning av avtal

Frågan om hur personuppgifter ska hanteras i samband med uppföljningen är av central betydelse för möjligheten att kontrollera uppfyllandet av arbetsrättsliga villkor. Vår erfarenhet är att kunskapen om dataskyddsförordningen och hur den ska tillämpas är väldigt låg både hos upphandlande organisationer och leverantörer.

I dagsläget finns en stor osäkerhet avseende möjligheten att hantera personuppgifter i samband med uppföljning av arbetsrättsliga villkor vilket leder till att villkoren sällan följs upp. I de fall uppföljning sker ställs leverantören inför den svåra uppgiften att bedöma om de har rättsligt stöd för att behandla/utlämna efterfrågade personuppgifter till upphandlande organisation. Detta leder också till svåra diskussioner och konflikter mellan underleverantörer, leverantör och upphandlande organisation. Vi uppfattar att utredningen bedömer att det i dag inte finns ett rättsligt stöd för leverantörer att behandla/utlämna känsliga personuppgifter om hälsa vilket regelmässigt finns i exempelvis lönespecifikationer och tidrapporter. Innan detta på något sätt klargörs är det alltså mycket osäkert om uppföljning av arbetsrättsliga villkor ens är möjlig att genomföra. Leverantören riskerar att bryta mot dataskyddsförordningen genom att lämna ut vissa personuppgifter för att uppfylla krav i upphandlingen. Samtidigt riskerar upphandlande organisation att bryta mot upphandlingsreglerna om uppföljning inte kan genomföras och avtalade sanktioner inte används.

Mot den bakgrunden kan vi inte nog understryka vikten av att det finns erforderligt stöd för alla aktörer som ska göra bedömningar av hur personuppgifter ska hanteras i samband med uppföljning av arbetsrättsliga villkor. Vi saknar också en bedömning av rättsligt stöd för de situationer då avtalskedjan består av flera led av underleverantörer vars personuppgifter behöver behandlas av flera led av leverantörer.

En tydligare analys skulle behövas så att betänkandet med fortsatt beredning kan tjäna som erforderligt stöd för leverantörernas bedömningar avseende hantering av personuppgifter och minska risken för enskilda leverantörer att bryta mot dataskyddsförordningen och därmed riskera sanktionsavgift.

Krav på arbetsrättsliga villkor vid icke direktivstyrda upphandlingar

Vi delar bedömningen att det inte bör införas en skyldighet att ställa arbetsrättsliga villkor i upphandlingar under tröskelvärdet. Det behöver i första hand klargöras om rättsligt stöd finns för att hantera personuppgifter i samband med uppföljning av arbetsrättsliga villkor. I dagsläget riskerar som ovan nämnt både upphandlande organisationer, leverantörer och underleverantörer att bryta mot upphandlingslagarna eller dataskyddsförordningen. Vi håller också med om att effekterna av krav på arbetsrättsliga villkor närmare behöver utredas.

Enligt våra medlemsföretag har avtalsuppföljningen vid offentlig upphandling i dag stora brister. Det gäller särskilt vid uppföljning av arbetsrättsliga villkor som

kräver mycket resurser och specifik kompetens samt då osäkerheten är stor när det gäller behandling av personuppgifter i samband med uppföljning.

Begränsning av antalet underleverantörsled vid offentlig upphandling

Vi delar utredningens bedömning att det inte finns rättsliga förutsättningar för en begränsning av antalet underleverantörsled. En begränsning av antalet underleverantörsled skulle dessutom få en mängd negativa konsekvenser. För byggbranschen skulle till exempel den ökade specialiseringen som har inneburit många positiva effekter som högre kvalitet, kortare byggtider och effektivare produktion påverkas negativt.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till Sanna Wallerstedt, affärs- och entreprenadjurist, sanna.wallerstedt@byggforetagen.se alternativt 08-698 58 11.

BYGGFÖRETAGEN

Catharina Elmsäter-Svärd

Verkställande direktör